PULINET Journal

หนังสือคือเพื่อน: Book Cafe สำหรับคนรักการอ่านและคนรักสุขภาพ

Book Is a Friend: Book Cafe for Reading Lover and Health Lover

รวิวรรณ ศรีอำไพ ภาณุพงษ์ แซ่เตีย พิณทิพย์ ประหลาดเนตร
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร e-mail: rawiwans@nu.ac.th

บทคัดย่อ

โครงการหนังสือคือเพื่อน เป็นบริการส่งเสริมการอ่าน ของงานบริการห้องสมุดสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ฝ่ายบริการสารสนเทศ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนส่งเสริม การอ่าน การเรียนรู้ ตลอดชีวิต และเพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดอย่างคุ้มค่า โดยเริ่มดำเนินโครงการตั้งแต่ปี 2556 เป็นต้นมา ซึ่งมีการจัดกิจกรรมทุกวันจันทร์ เวลา 9.00 –14.00 น. ณ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมโครงการมีความคิดเห็นว่าการจัดโครงการหนังสือคือเพื่อนช่วยสร้างบรรยากาศส่งเสริมการอ่านให้กับประชาชนทั่วไปที่มารับบริการ ณ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร จากการสังเกตและสอบถามผู้เข้าร่วมโครงการพบว่า มีวัตถุประสงค์ในการมาอ่านหนังสือที่ Book Cafe คือ อ่านในช่วงเวลาว่าง อ่านเพื่อเข้าใจโรค อ่านเพื่อสุขภาพที่ดีขึ้น อ่านเพื่อคนที่รัก และได้มีโอกาสพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ดำเนินโครงการ จากผลการดำเนินงาน 3 ปีที่ผ่านมา ทำให้ได้บทสรุปว่า “บรรณโอสถ หนังสือคือยา บำบัดกายด้วยการอ่าน บำบัดใจด้วยการพูดคุย”

คำสำคัญ:

ส่งเสริมการอ่าน, กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน, บรรณโอสถ

Abstract

This project aimed to promote learning behavior of people who were visiting Naresuan University Hospital. The project has started in the year 2013 and being held on every Monday during 9.00 am-2.00 pm. The participants stated that this project has created learning environment for them. Their reading purposes included getting useful of their free time; reading to understand illness; reading for better health; reading for the ones they love; and having a chance to exchange their thoughs with our staff. This three-year project has led to the conclusion that reading is medicine; healing body with reading, healing mind with talking.

Keyword:

Promoting Reading, Reading Activity, Reading is medicine

บทนำ

การอ่านเป็นการศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้ตามอัธยาศัยหรือตามความสนใจจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ เช่น ห้องสมุด ศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งผู้ใช้จะต้องมีความสนใจที่จะเข้ามาแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง หากผู้ใช้บริการไม่สะดวกในการเข้ามาใช้บริการที่ห้องสมุดก็จะทำให้ขาดแหล่งเรียนรู้หลัก ขาดโอกาสที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง งานบริการห้องสมุดสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ฝ่ายบริการสารสนเทศ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการอ่านและการเรียนรู้ด้วยตนเอง จึงได้จัดโครงการหนังสือคือเพื่อน: Book Cafe สำหรับคนรักการอ่านและรักสุขภาพ โดยจัดในลักษณะเป็นห้องสมุดเคลื่อนที่ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับบุคคลทั่วไปที่มารับบริการ ณ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร ซึ่งได้มีการจัดกิจกรรมนี้ตั้งแต่ปี 2556 จนถึงปัจจุบัน บริการทุกวันจันทร์ เวลา 9.00 – 14.00 น. โดยนำหนังสืออ่านเพื่อสุขภาพ นิยาย หนังสือธรรมะ นิตยสารสุขภาพ หนังสือพิมพ์รายวัน/รายสัปดาห์ มาให้บริการอ่านหนังสือนอกห้องสมุด ผู้ที่สนใจสามารถยืมหนังสือไปอ่านที่ไหนก็ได้ตามอัธยาศัย ทั้งนี้ผู้สนใจจะต้องลงทะเบียนที่จุดบริการและนำหนังสือมาคืนภายในเวลา 14.00 น. ของวันเดียวกัน หรือนั่งอ่านที่จุดบริการและพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องราวต่างๆ กับบุคลากรที่ไปให้บริการ จากผลการดำเนินโครงการตลอด 3 ปีที่ผ่านมา พบว่า มีผู้สนใจมาร่วมยืมหนังสือและพูดคุยจำนวนมาก หลายท่านบอกว่ามาคุยด้วยแล้วสบายใจ รู้สึกผ่อนคลาย และยังได้รับความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือที่ห้องสมุดนำมาให้บริการ ทำให้ภาพลักษณ์เดิมๆของห้องสมุดเปลี่ยนไป ห้องสมุดและหนังสือ เป็นเพื่อนคู่คุยคู่คิด รับฟังและต่อยอดช่วยแสวงหาความรู้มาให้บริการ ในการออกหน่วยบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ในแต่ละครั้ง จะมีการหมุนเวียนหนังสือ นิตยสาร บางครั้งผู้ที่เข้าร่วมโครงการจะเป็นผู้เสนอให้ห้องสมุดช่วยหาหนังสือมาให้ตามความสนใจ ตามอาการของโรค ตามวิถีสุขภาพ จากภาพรวมการดำเนินโครงการ ทำให้หนังสือที่ห้องสมุดนำออกไปให้บริการนั้นเป็นเสมือนบรรณโอสถที่ช่วยบำบัดทางกายและบำบัดจิตใจให้ผ่อนคลายและสดชื่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสนับสนุนส่งเสริม การอ่าน การเรียนรู้ ตลอดชีวิต สำหรับนิสิต บุคลากรและบุคคลทั่วไปที่มารับบริการ ณ โรงพยาบาล มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดอย่างคุ้มค่าและมีประโยชน์สูงสุด

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

1. การสำรวจสถานที่เพื่อจัดโครงการ สำรวจวันที่มีผู้มาใช้บริการโรงพยาบาลมากที่สุด จัดเตรียมและออกแบบแผนผังการจัดหน่วยบริการห้องสมุดเคลื่อนที่
2. ประสานงานกับโรงพยาบาล เพื่อขออนุญาตในการใช้พื้นที่จัดโครงการ จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์โครงการในรูปแบบแผ่นป้ายไวนิล
3. วางแผนการดำเนินโครงการ คัดเลือกหนังสือ นิตยสาร หนังสือพิมพ์ที่มีให้บริการที่ห้องสมุด เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับโรค การออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพเป็นหลักให้ตรงกับผู้มารับบริการที่โรงพยาบาล โดยมีการหมุนเวียนและคัดเลือกตามข้อเสนอแนะของผู้เข้าร่วมโครงการ

4. ดำเนินการจัดกิจกรรม ออกหน่วยบริการห้องสมุดเคลื่อนที่ (Book Cafe) ทุกวันจันทร์ ณ โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร เวลา 9.00-14.00 น. เป็นบริการฟรีไม่มีค่าใช้จ่าย โดยผู้ที่สนใจจะต้องลงทะเบียนที่จุดบริการและนำหนังสือมาคืนภายในเวลา 14.00 น. หรือนั่งอ่านที่จุดบริการ

5. ประเมินผลโครงการโดยวิธีการแจกแบบสอบถามผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การดำเนินโครงการหนังสือคือเพื่อน ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2556 จนถึงปัจจุบัน ได้มีการปรับปรุงกระบวนการจัดบริการ รูปแบบการจัดการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้มีความน่าสนใจแก่ผู้ที่จะมาอ่านหนังสือ ซึ่งจะสรุปได้ดังตาราง

ตารางที่ 1 สรุปจำนวนผู้ใช้บริการโครงการ “หนังสือคือเพื่อน” ปี 2556-2558

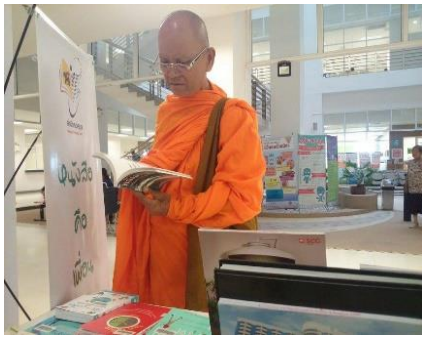
ปี 2556	ปี 2557	ปี 2558
จัดกิจกรรมจำนวน 10 ครั้ง (มิถุนายน – สิงหาคม 2556)	จัดกิจกรรมจำนวน 12 ครั้ง (เมษายน – กรกฎาคม 2557)	จัดกิจกรรมจำนวน 13 ครั้ง (พฤษภาคม – สิงหาคม 2558)
ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 86 คน จำแนกตามสถานภาพ 1. บุคลากรสายสนับสนุน 5 คน 2. ประชาชนทั่วไป 81 คน จำแนกตามเพศ 1. ชาย จำนวน 47 คน 2. หญิง จำนวน 39 คน	ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 92 คน จำแนกตามสถานภาพ 1. บุคลากรสายสนับสนุน 3 คน 2. ประชาชนทั่วไป 89 คน จำแนกตามเพศ 1. ชาย จำนวน 41 คน 2. หญิง จำนวน 51 คน	ผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 97 คน จำแนกตามสถานภาพ 1. บุคลากรสายสนับสนุน 8 คน 2. ประชาชนทั่วไป 89 คน จำแนกตามเพศ 1. ชาย จำนวน 51 คน 2. หญิง จำนวน 46 คน

ตารางที่ 2 สรุปผลการดำเนินโครงการตามรายด้าน

การดำเนินงานปี 2556	การดำเนินงานปี 2557	การดำเนินงานปี 2558
ด้านการวางแผน		
จากเป้าหมายตัวบ่งชี้ ปี 2556 ระบุจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ 100 คน มีผู้เข้าร่วมโครงการ 86 คน	จากเป้าหมายตัวบ่งชี้ ปี 2557 ระบุจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ 100 คน มีผู้เข้าร่วมโครงการ 92 คน	จากเป้าหมายตัวบ่งชี้ ปี 2558 ระบุจำนวนผู้เข้าร่วมโครงการ 100 คน มีผู้เข้าร่วมโครงการ 97 คน
ปัญหาและอุปสรรคที่พบ คือ ผู้ที่สนใจเข้าร่วมโครงการมากกว่าร้อยละ 80 เป็นประชาชนทั่วไปที่มาใช้บริการโรงพยาบาล มหาวิทยาลัยนเรศวร ในส่วนของบุคลากรและนิสิต จะเข้ามาพูดคุยสอบถามแต่ไม่ได้ยืมหนังสือไปอ่าน เนื่องจากติดภารกิจในการปฏิบัติงานและการเรียน		
ด้านการประชาสัมพันธ์		
- มีการจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ จำนวน 2 ป้าย - แจกของที่ระลึก (ปากกา) สำหรับ	- จัดทำป้ายไวนิลขนาดใหญ่เพิ่มเติม “อ่านฟรี ที่นี่หนังสือคือเพื่อน” เพื่อดึงดูดความสนใจแก่ผู้พบเห็น	- จัดกิจกรรมพร้อมกับโครงการดนตรีจิตอาสาโรงพยาบาลมหาวิทยาลัยนเรศวร ช่วยสร้าง

การดำเนินงานปี 2556	การดำเนินงานปี 2557	การดำเนินงานปี 2558
ผู้เข้าร่วมโครงการ		บรรยากาศ ความคึกครื้น น่าสนใจแก่ผู้พบเห็น
ด้านอาคารสถานที่		
จัดกิจกรรม ณ อาคารสิรินธร ใกล้กับจุดประชาสัมพันธ์ โรงพยาบาล (เป็นจุดที่มีผู้มาใช้บริการจำนวนมาก)	ย้ายมาจัดกิจกรรม ณ บริเวณสวนหย่อม ของอาคารเฉลิมพระเกียรติ 7 รอบพระชนมพรรษา 1 (อาคารหลังใหม่) ใกล้กับจุดประชาสัมพันธ์โรงพยาบาล	จัดกิจกรรม ณ บริเวณสวนหย่อมของอาคารเฉลิมพระเกียรติ 7 รอบพระชนมพรรษา 1 (อาคารหลังใหม่) ใกล้กับจุดประชาสัมพันธ์โรงพยาบาล
ด้านการให้บริการ		
- ผู้ที่เข้าร่วมโครงการให้ความสนใจเข้ามาพูดคุยสอบถาม แต่ส่วนใหญ่บอกว่าไม่ค่อยมีเวลาที่จะอ่านหนังสือ/ นิยายเป็นเล่มๆ เพราะต้องใช้เวลาในการอ่าน และได้เสนอให้ทางห้องสมุดจัดหนังสือ/ นิตยสารเกี่ยวกับอาชีพ ต้นไม้ เพราะเนื้อหาสั้น ใช้เวลาอ่านไม่นาน - มีผู้สนใจเข้ามาสอบถามที่ Book Cafe ว่ามีหนังสือ หนังสือพิมพ์มาจำหน่ายหรือไม่ เพราะหลายๆ ท่านที่ผ่านมาเห็นนึกว่าเป็นร้านขายหนังสือ บุคลากรที่รับผิดชอบจึงแจ้งว่า “เรามาให้บริการอ่านฟรี ไม่มีค่าใช้จ่ายครับ”	- มีผู้เข้าร่วมโครงการอ่านหนังสือที่ Book Cafe กลับมาใช้บริการมากกว่า 1 ครั้ง ผู้เข้าร่วมโครงการท่านนั้นได้พูดคุยกับผู้จัดกิจกรรมว่า “ดีใจที่มีบริการนี้ มาโรงพยาบาล ก็ได้ใช้เวลาว่างมานั่งอ่านหนังสือ มาพูดคุยกับกับเจ้าหน้าที่ มีเพื่อน ไม่เหงา”	- มีผู้สนใจมาสอบถามและอ่านหนังสือที่ Book Cafe จำนวนมาก เข้ามาพูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องราวต่างๆ หลายท่านให้เจ้าหน้าที่ช่วยค้นข้อมูลที่สนใจและนัดมารับข้อมูลในการจัดครั้งต่อไป - การดำเนินโครงการในภาพรวม มีผู้สนใจเข้ามาร่วมอ่านหนังสือ พูดคุย คุยกับเจ้าหน้าที่ได้ทุกเรื่อง รับฟังทุกปัญหา ช่วยค้นคว้าข้อมูล บรรยากาศในการจัดกิจกรรม เรียกได้ว่า มีลักษณะเป็น “บรรณโอสถศาลา” เข้ามาคุยเข้ามาอ่านห้องสมุดจัดให้

ภาพที่ 1 การจัดโครงการหนังสือคือเพื่อน ปี 2556-2558

การประเมินผลโครงการ ผู้จัดกิจกรรมได้ดำเนินการสำรวจความพึงพอใจและความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการ เพื่อนำผลการประเมินมาวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็ง ปรับปรุงและพัฒนาแนวทาง รูปแบบ การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้าร่วมโครงการ โดยมีผลการประเมินดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินโดยผู้ร่วมโครงการ

	ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ (ค่าเฉลี่ย ± ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)		
ความพึงพอใจต่อการจัดโครงการหนังสือคือเพื่อน	**ปี 2556 (n=86)**	**ปี 2557 (n=92)**	**ปี 2558 (n=97)**
รูปแบบการจัดโครงการ	4.17 ±	4.17 ±	4.42 ±
ความเหมาะสมของสถานที่จัดโครงการ	4.03 ±	4.05 ±	4.25 ±
ความเหมาะสมของวันเวลา ในการจัด-โครงการ	4.10 ±	416. ±	4.33 ±
ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดโครงการ	4.70 ±	4.72 ±	4.67 ±
รวมเฉลี่ย	**4.25**	**4.28**	**4.42**

จากตารางผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อการจัดโครงการหนังสือคือเพื่อน ระหว่างปี 2556-2558 ทั้งด้านรูปแบบการจัดโครงการ ความเหมาะสมของสถานที่จัดโครงการ ความเหมาะสมของวัน-เวลา ในการจัดโครงการและประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดโครงการ พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากและสูงขึ้นทุกปี (ใช้มาตรประมาณค่า Rating Scale 5 ระดับ)

ตารางที่ 4 ข้อเสนอแนะต่อการจัดโครงการ

ข้อเสนอแนะต่อการจัดโครงการหนังสือคือเพื่อน	
ปี 2556	- ควรจัดโครงการนี้อีกเพราะเป็นประโยชน์ต่อผู้มารับบริการที่โรงพยาบาล (n=10) - ควรเพิ่มหนังสือด้านการเกษตร ต้นไม้ การประกอบอาชีพ (n=3)
ปี 2557	- ผู้เข้าร่วมโครงการต้องการให้จัดโครงการนี้อีก เพราะมีประโยชน์ ได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ (n=35) - ต้องการให้ปรับปรุงป้ายประชาสัมพันธ์ให้อ่านง่าย ดึงดูดความสนใจ (n=2)
ปี 2558	- ผู้เข้าร่วมโครงการเสนอความคิดเห็นว่าควรจัดโครงการนี้เรื่อยๆ ผู้เข้าร่วมโครงการได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ได้ความรู้ ได้กำลังใจ จากการอ่านหนังสือและการพูดคุย (n=54) - เจ้าหน้าที่ที่มาจัดโครงการให้บริการช่วยค้นข้อมูล เป็นมิตร มีน้ำใจ (n=21)

สรุปผลภาพรวม

จากการดำเนินโครงการหนังสือคือเพื่อน ของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร ในปี 2556-2558 ได้มีปรับปรุงประบวนการ รูปแบบการจัดโครงการ การประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้และตอบสนองแผนยุทธศาสตร์ของสำนักหอสมุด ในด้านพัฒนาคุณภาพการให้บริการสารสนเทศและบริการวิชาการแก่สังคม มุ่งเน้นบริการส่งเสริมการอ่าน การเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากโครงการหนังสือคือเพื่อน เป็นการดำเนินกิจกรรมโดยบุคลากรงานบริการห้องสมุดสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ฝ่ายบริการสารสนเทศ สำนักหอสมุด มีบุคลากรปฏิบัติงาน จำนวน คน จึงทำให้การกำหนดวัน 3 วันต่อสัปดาห์ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินโครงการดัง 1 จัดกิจกรรมจัดได้เพียงกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ บริการ

สารสนเทศได้อย่างเต็มที่ ทางห้องสมุดจึงได้ขออนุมัติจัดทำรถ Book Café เคลื่อนที่ เพื่อเพิ่มความสะดวกในการจัดกิจกรรม และประสานงานกับชมรมจิตอาสาโรงพยาบาล มหาวิทยาลัยนเรศวร นิสิตจิตอาสา เพื่อมาร่วมดำเนินกิจกรรม

ภาพที่ 2 แบบร่างรถ Book Cafe Mobile

การนำไปใช้ประโยชน์

ห้องสมุดของหน่วยงานซึ่งมีที่ตั้งอยู่ในโรงพยาบาล สามารถนำโครงการหนังสือคือเพื่อนไปประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมในลักษณะเดียวกันได้ เพื่อเป็นส่งเสริมการใช้เวลาว่างของผู้ป่วยหรือญาติให้เกิดประโยชน์ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประชาชนอีกทางหนึ่งด้วย